

COVENANT & CONVERSATION

RAV SACKS İLE İNANCI PERAŞADA BULMAK

“Covenant & Conversation yazı dizisine yaptıkları cömert bağış için Maurice Wohl Charitable Foundation'a teşekkür ederim. Maurice ileri görüşlü bir hayırseverdi. Eşi Vivienne son derece mütevazıydı. Adanmışlık ve zarafetin benzersiz bir birlikteliğiydiler ve yaşamak onlar için vermek demektir.”

Mikets 5780

Yosef ve Gücün Riskleri

Mikets peraşası Tora'daki en ani ve kökten dönüşümü temsil eder. Yosef bir gün içerisinde sıfırdan kahramana dönüşür; unutulmuş, mahzun tutsak olmaktan çıkar ve ülkenin ekonomisinden sorumlu en güçlü insan, Mısır'ın Kral naibi olur.

Bugüne kadar Yosef nadiren olayların yazarı olmuştu. Eylemin yapanı değil, yapılanı idi, etken değil, edilgeni, eylemin öznesi değil, nesnesiydi. Önce babası, sonra kardeşleri, sonra Midyanlılar ve Yişmaeloğulları, sonra Potifar ve karısı, daha sonra zindan gardiyanı hayatını yönlendirmişlerdi. Bu hayattaki en önemli şeyler arasında rüyalar vardı ama rüyalar senin başına gelir, senin seçtiğin şeyler değildirler.

Burada belirleyici olan, geçen haftanın peraşasının nasıl sona erdiğidir. Baş sakinin rüyasını uygun bir şekilde yorumlayan Yosef, onun işinin başına geri döneceğini tahmin eder ve yakın zamanda Yosef'in davasının tekrar görülmesini talep edebileceği bir pozisyona gelip onu serbest bıraktıracığını fark eder, ancak saki “Yosef'i hatırlamaz ve onu unuttur”. Yosef'in yazgısının gidişatını değiştirmek için yaptığı en azimli teşebbüs sonuçsuz kalır. Çoğu zaman ilgi odağı olmasına rağmen, Yosef kendi kaderini tayin edemez.

Birdenbire bu tamamen ve kesinlikle değişir. Yosef'ten Paro'nun rüyasının yorumlanması talep edilir. Ancak Yosef bundan çok daha fazlasını yapar. Önce rüyayı yorumlar, sonra bunu gerçekliğe oturtur. Bunlar basit rüyalar değildir. Mısır'ın gelecek 14 yılının ekonomisinin gidişatı hakkındadırlar. Ve şimdi bunlar gerçekleşmek üzeredir.

Daha sonra, bu yorumun ardından, problemi teşhis eder. Yedi kıtlık yılında halk açlıktan kırılacaktı. Düpedüz dahiyane bir dokunuşla problemi çözdü. Bolluk zamanında ürünün beşte biri depolanacaktı ve bu ürün kıtlık döneminde açlığı bertaraf etmek için kullanılacaktı.

Margaret Thatcher'ın bir başka Yahudi danışman için şöyle dediği anlatılır: “Diğerleri bana problem getirirler, David bana çözüm getirir”¹. Bu Yosef'in durumu için müthiş bir şekilde doğrudur ve Mısır hükümdarlığının cevabını anlamakta güçlük çekmeyiz: Plan Paro ve onun danışmanlarına iyi göründü. Paro danışmanlarına sordu: ‘Bunun gibi bir adam bulabilir miyiz, içinde T.nrı'nın ruhu bulunan bir adam?’ (Bereşit 41:37-38)

30 yaşında, Yosef bölgenin en kuvvetli adamıydı ve idari kabiliyeti sınırsızdı. Ülkeyi dolaşarak, tahılın toplanması için gerekli ayarlamaları yapıyordu ve tahılın güvenli bir şekilde depolanmasını sağlama alıyordu. O kadar çok tahıl vardı ki artık kaydını tutmayı bırakmıştı, ölçülerin ötesindeydi. Bolluk yılları bitince, pozisyonu daha da kuvvetlendi. Herkes yemek için ona geliyordu. Paro kendi halkına şöyle emir verdi: “Yosef'e gidin ve o ne derse onu yapın”.

Buraya kadar her şey iyiydi. Ve bu noktada anlatım, Mısır Kralının naibi olan, ekonomiyi kontrol eden Yosef'ten, Yaakov'un oğlu olan Yosef'e ve onun, kendisini 22 sene önce köle olarak satan kardeşleri ile olan ilişkisine kayar. Gelecek birkaç bölüm boyunca ağırlıklı olarak anlatılacak hikâye budur ve gelecek peraşanın başında Yehuda'nın konuşması ile doruğa çıkacaktır.

¹Aslında, tam alıntı şöyledir: “diğerleri bana problemleri ile geliyorlar. David bana başarıları ile geliyor”. Ancak gazetecilere özgü tekrar aktarımda alıntı bu şekilde değişmiştir. Bkz *Financial Times*, 24 Kasım 2010.

Bunun bir etkisi Yosef'in politik ve idari faaliyetini arka plana atmasıdır. Ancak dikkatlice okursak – sadece başlangıcını değil, devamını da – bir hayli rahatsız edici bir şeyi fark ediyoruz. Gelecek haftanın peraşasında, 47. Bölümde hikâye tamamlanır. Olağanüstü bir olaylar silsilesini anlatır.

Hikâye Mısırlıların tahıl almak için tüm paralarını bitirmesi ile başlar. Yosef'ten yemek isterler, yemeksiz öleceklerini söylerler, Yosef onlara hayvanları karşılığında yemek satacağını söyler. Halk bunu istekle yapar: atlarını, eşeklerini, koyunlarını ve sığırlarını getirirler. Bir sonraki sene tahılı toprakları karşılığında satar. Bu alım satım işlemlerinin sonunda, kısa bir süre içinde- anlaşıldığı kadarı ile üç sene içinde – tüm para, hayvan ve özel toprakları, rahiplerin toprağı istisna olacak şekilde, Paro'nun iyeliğine geçirdi. Rahiplerin topraklarını ellerinde tutmalarına izin verdi.

Sadece bu da değil, Tora bize Yosef'in “halkı, Mısır'ın bir ucundan öteki ucuna, şehir şehir yerinden oynattığını” söyler (Bereşit 47:21) – bu mecburi yeniden iskân politikası, sonunda Asurlular tarafından İsrail'e uygulanacaktı.

Soru şudur: Yosef bunu yapmakta haklı mıydı? Anlaşılan o ki, bunu kendi arzusu ile yapmıştır. Bunu yapmasını Paro söylememiştir. Ancak bu politikaların sonucu olarak eşi benzeri görülmemiş bir servet ve güç şimdi Paro'da yoğunlaşmıştı – bu güç, sonunda, İsrail'lilere karşı kullanılacaktı. Dahası, iki kere “Paro'ya köle” anlamına gelen *avadim leParo* ifadesi ile karşılaşılıyor. Mısır'dan çıkışın anlatılmasında ve Seder sırasında çocuklara sorulan soruların cevabında, bu, temel ifadelerden biridir (Bereşit 47:19,25). Fark şudur: *bu ifade İsraeloğulları tarafından değil Mısırlılar tarafından kullanılır.*

Kıtlık zamanında, Mısırlılar Yosef'e “bizi ve toprağımızı satın al ve karşılığında bize yemek ver ve toprağımızla beraber biz Paro'ya köle olacağız” (Bereşit 47:19) derler. Daha sonra, Paro'nun kölesi olacakları ve ürünlerinin beşte birini ona verecekleri kalıcı bir anlaşmayı kabul ederek, “hayatımızı kurtardın, efendimizin gözünde beğeni bulalım; Paro'ya köle olacağız” derler.

Bu peraşada başlayıp gelecek haftanın peraşasında devam eden tüm bu bölüm çok ciddi bir soru ortaya çıkarır. Mısır'da İsraeloğullarının köleleştirilmelerini, kardeşlerin Yosef'i köle olarak satmalarının bir sonucu veya bunun cezası olarak görme eğilimindeyizdir. Ancak Yosef'in kendisi Mısırlıları bir köle milleti yapmıştır. Dahası, yarattığı üst seviyede merkezileştirilmiş güç bir gün kendi halkına karşı kullanılacaktır.

Yosef hakkındaki *Assimilation versus Separation* (ç.n. *Asimilasyona karşı Ayrılma*) adlı kitabında Aaron Wildavsky Yosef'in “başına getirildiği sistemi önceki halinden daha az insancıl ve Paro'yu önceki halinden daha güçlü bir hale getirdiğini” söyler². Leon Kass, *The Beginning of Wisdom* (ç.n. *Bilgeliğin Başlangıcı*) adlı kitabında Yosef'in kıtlık yıllarında halka yemek için ödeme yaptıрма (bolluk yıllarında halk ürünlerini bizzat teslim etmişti) kararı ile ilgili şöyle der: “Yosef Paro'yu zengin ve mutlak güce sahip bir efendi yaparak hayat kurtarır. Yosef'in öngörüsünü alkışlasak da bu adamın yaşam ve ölüm üzerindeki tanrı gibi gücünü uygulamasından haklı olarak huzursuzluk duyarız”³.

Tora Yosef ile ilgili herhangi bir eleştiri kast etmiyor olabilir. Paro'ya sadık ve tüm Mısır'a sağduyulu bir şekilde davranıyordu. Ya da belki karakteri için ima edilen bir eleştiri olabilir. Çocukken gücün hayalini kurardı; yetişkin olduğunda bu gücü uyguladı, ancak Yahudilik gücü ve bunun arayışında olanları eleştirir. Diğer bir seçenek de şudur: Tora bizi politikanın tehlike ve karanlığına karşı uyarır. Bir nesilde akıllıca olan bir politika gelecek nesilde tehlikeli bir hale gelebilir. Ya da belki Leon Kass “Yosef'in bilgeliği teknik ve yönetseldir, etik ve politik değildir. Öngörü ve planlamada yüksektir ancak insan ruhunu anlamada alçaktır”⁴ dediğinde haklıdır.

Tüm bu bölüm, politikanın, antlaşmanın ailesine ilk zorla girişini temsil eder. Şemot'un başından Devarim'in sonuna kadar politika metinde ağırlıklı bir rol oynayacaktır. Ancak bu bizim kavrama ilk girişimizdir: Yosef Mısır hükümdarlığında kilit bir pozisyona getirilir. Bu, gücün derin muğlaklığını gözlerimizin önüne serer. Bir yandan, onsuz bir toplum yaratamazsın veya sürdürümezsin. Diğer yandan, güç kötüye kullanılmak için neredeyse haykırır. Güç tehlikelidir, insanların en iyisi tarafından amaçların en iyisi için kullanılabilir. Yosef kendisine karşı cömert olan ve ailesine de öyle davranacak Paro'yu kuvvetlendirmek adına hareket etmiştir. Aynı gücün “Yosef'i tanımayan yeni Paro”nun ellerinde ne yapabileceğini önceden görememiştir.

Gelenek Yosef'i *hatsadik*, yani dürüst olarak çağırır. Aynı zamanda, Talmud Yosef'in kardeşlerinden önce öldüğünü söyler çünkü “yetki üstlenmiştir”⁵. Bir tsadik bile politikaya girdiğinde yetki üstlenir ve en iyi niyetlisi bile hata yapabilir.

Politikaları insancıl tutmanın ve politikacıların alçakgönüllü kalmasının, politikanın en büyük zorluğu olduğuna inanıyorum. Böylece, her zaman çok tehlikeli olan güç, zarar vermek için kullanılmaz. Bu süregiden bir zorluktur ve en iyiyi bile test eder.

Şabat Şalom

² Aaron Wildavsky, *Assimilation versus Separation*, Transaction, 2002, 143.

³ Leon Kass, *The Beginning of Wisdom*, Free Press, 2003, 571.

⁴ Ibid., 633-34.

⁵ Brachot 55a.

Jonathan Sacks

Jonathan Sacks
The Office of Rabbi Sacks

Rabbi Sacks'ın diğer makaleleri için lütfen www.rabbisacks.org sitesini ziyaret edin.

    @rabbisacks

© Rabbi Sacks Tüm hakları saklıdır.

Rabbi Sacks'ın Ofisi Covenant and Conversation Trust tarafından desteklenmektedir.